

Список використаної літератури:

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. Ст. 141
2. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
3. Владимиров Л. Л. Е. Владимиров. Защитительные речи и публичные лекции; Издание П. В. Каменского – М., 2010. – 497 с.
4. Гель А.П., Семаков Г.С., Кондракова С.П Судові та правоохоронні органи України [Текст] / Гель А.П. Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2004– 272 с.
5. Писаренко Д. Монополія адвокатури [Текст] / Писаренко – 2016. – № 2. – С. 71-77.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доцент **Ковальчук Інна Сергіївна**

Василенко О.Є.

студент 2-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

СКАСУВАННЯ АДВОКАТСЬКОЇ МОНОПОЛІЇ: РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасна Україна розвивається на конституційно визначених засадах демократичної, правової держави, особлива увага в якій приділяється судовій реформі, що сприяє посиленню правопорядку, та високого рівня правової культури в суспільстві. Судова система та суміжні правові інститути існують для захисту прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, прав та законних інтересів юридичних осіб, інтересів держави шляхом ефективного і справедливого вирішення правових спорів на засадах верховенства права.

Одним з дискусійних питань сьогодення у сфері юриспруденції є питання стосовно доцільності «монополії адвокатів» на представництво і захист інтересів учасників судового провадження. Різні аспекти адвокатської монополії досліджували такі вітчизняні вчені, як Н.М. Бакаянова, Т.В. Варофоломєєва, Т.Б. Вільчик, В.Г. Гончаренко, С.В. Гончаренко,

В.В. Заборовський, С.О. Іваницький, М.А. Погорєцький, О.Д. Святоцький, П.В. Хотенець, Д.П. Фіолєвський, О.Г. Яновська та інші.

Монополія адвокатів на ринку юридичних послуг у різному масштабі притаманна більшості країн, зокрема європейського простору, в яких існують певні системи монополій:

- країни, в яких адвокати володіють монополією на всі види юридичних послуг, у тому числі на надання юридичних консультацій (повна монополія). Такими, зокрема, є Іспанія, Франція, Німеччина, Австрія, Чехія, Угорщина;

- країни, в яких адвокати володіють монополією лише на захист і представництво в судах (часткова монополія). До них відносяться Бельгія, Італія, Нідерланди, Об'єднане Королівство, Ірландія, Литва, Норвегія, Португалія;

- країни, де відсутні будь-які прояви монополії на ринку юридичних послуг (демонополія). Така ситуація має місце у Фінляндії та Швеції.

Як зазначають експерти, більшість європейських країн належить до перших двох груп у різних варіаціях їхніх моделей. У будь-якому разі всі вони передбачають, що захист у кримінальних справах може здійснюватися виключно адвокатами. Важливим є те, що розвинені країни, поряд із самоврядним недержавним інститутом, мають інститути державної адвокатури, а також некомерційні організації, фінансовані державою, які надають безкоштовні юридичні послуги малозабезпеченим верствам населення.

У контексті євроінтеграції України ідею про абсолютно адвокатську монополію було запозичено з досвіду зарубіжних країн. Адвокатську монополію почали запроваджувати в Україні у 2016 році, коли ВР підтримала запропоновані президентом П. Порошенком зміни до Конституції України в частині правосуддя. Згаданий закон (№1401-VIII) передбачає, що виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також її захист від кримінального обвинувачення.

29 серпня 2019 року Президентом України Володимиром Зеленським було зареєстровано законопроект №1013 «Про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії)». Законопроектом №1013 передбачається скасувати адвокатську монополію, а саме виключити положення частини четвертої статті 131-2 чинної Конституції України, згідно з якою виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді. 3 вересня Верховна Рада України направила законопроект до Конституційного Суду, а 31 жовтня Конституційний Суд України визнав законопроект таким, що відповідає вимогам статей 157 і 158 Конституції України. Після отримання висновку Конституційного суду парламент може попередньо схвалити такий законопроект, для цього потрібно не менше 226 голосів. Після цього, на наступній черговій сесії, Рада може розглядати його для остаточного ухвалення.

Подання даного законопроекту було неочікуваним та викликало значний інтерес ще до оприлюднення його тексту. Втім, однозначної позиції щодо проекту серед юристів немає.

Перш за все, потрібно проаналізувати, що отримала юридична спільнота з впровадженням «адвокатської монополії»:

1) збільшення вартості послуг. Через це деякі прошарки населення виявилися неготовими до того, щоб захищати свої права у судах;

2) корпоративні юристи були позбавлені права представляти інтереси свого роботодавця в суді. Низка компаній зобов'язали своїх юристів отримати свідоцтво адвоката для того, щоб особа могла й надалі здійснювати судове представництво підприємства;

3) неможливість представництва органів державної влади та органів місцевого самоврядування в судах штатними юристами;

4) поліпшення та полегшення роботи судів;

5) наявність контролю над адвокатами, а отже, хоч і незначне, але покращення рівня правничих послуг.

Потрібно розуміти, що скасування монополії не призведе до погіршення рівня правничих послуг, адже кваліфіковані адвокати продовжать представляти інтереси осіб в суді, незалежно від того, буде їм надана на це монополія, чи ні. Втім, в особи розширюється конституційне право на вільний вибір захисника, яке вона зможе реалізувати за допомогою як адвоката, так і кваліфікованого юрисконсульта. Наявність такого вибору спрощує доступ до професійної правничої допомоги, що передбачено статтею 59 Конституції України.

Монополізація адвокатури, по-перше, значно обмежила громадян у виборі правозахисника, що діє на користь лише адвокатському корпусу, по-друге, ускладнила процедуру вступу до адвокатської професії якісно нових спеціалістів у галузі права.

Крім того, монополія шкодить самим адвокатам. Вони не отримали фактично нічого, окрім від органів адвокатського самоврядування. Юристи масово почали йти в адвокатуру. Вистроїлися величезні черги за адвокатськими свідоцтвами.

Як відзначає С.О. Деханов, крок за кроком Європейська комісія спонукає і національне законодавство, і адвокатську спільноту країн ЄС погодитися із висновками про те, що в ЄС майбутнє за неврегульованою, некорпоративною адвокатурою, що адвокатське право в його сучасному стані є перешкодою на шляху реалізації фундаментальних прав громадян й вільного ринку [1, с. 258].

Прихильники ідеї адвокатської монополії в Україні стверджують, що саме такий спосіб допоможе запровадити єдині стандарти надання правової допомоги, покращення роботи судів та правоохоронних органів. Попередній досвід роботи, спеціальні знання, відповідне посвідчення – основи діяльності

адвоката, які в цілому забезпечують гарантованість функціонування юридичного ринку в Україні

Окрім цього, надання якісних послуг з представництва у суді забезпечується можливістю притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності.

Отже, можна зробити висновок, що скасування «адвокатської монополії» відповідає вимогам часу. Незважаючи на позитивний досвід її застосування у країнах Європи, в Україні недоліки «монополії» значно перевищили переваги.

Список використаної літератури:

1. Деханов С. А. Адвокатура в Западной Европе: опыт и современное состояние : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.11 / Деханов Сергей Александрович; ГОУВПО «Рос. ун-т дружбы народов». – Москва, 2011. – 383 с.

2. Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії) №1013 від 29.08.2019 р. URL: <https://portal.rada.gov.ua/>.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доцент ***Ковальчук Інна Сергіївна***

Власюк Т.Ю.

*студентка 1-го курсу магістратури факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА В УКРАЇНІ

В Конституції України гарантовано право на правничу допомогу для кожного[1]. Для реалізації цього права в Україні функціонує інститут адвокатури. Проте у 2012 році одночасно із закріпленням у нормах національного законодавства, зокрема у Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»[2] та у міжнародних правових актах стандартів щодо здійснення адвокатської діяльності почали різко зростати випадки протиправного втручання та тиску на адвокатів з боку представників правоохоронних органів та навіть суду, починаючи від необґрунтованого кримінального переслідування та закінчуючи відвертим застосуванням насильства.